

De Juramento

3,254. 13

298
10

1688

DE
JURAMENTO,
SUB PRÆSIDIO
M. JOHAN: GEORGII
LUDOVICI,

Treptoâ Pomerani,
publicè mentem suam

exponet

JACOBUS DEGNER,
Stetinenſis Pomeranus,

In Auditorio Veteri,

Ad d. XIX. Aug. ANNO M. DC. LXXXVIII.

WITTENBERGÆ,
Typis JOHANNIS WILCKII.

DEO PATRIÆ & PATRONIS
Inclutæ Reipublicæ Sedinensis,
Religione, Legibus & regimine notæ,
Pomeraniæ Regiæ Metropolis,
Inque mercimoniis, emundis, vendundis,
aliisque virtutibus undiqve celebris:

PATRIBUS PATRIÆ CIVITATIS

Eminentissimis & Pra-Nobilissimis

DN. CONSULIBUS

CRISPINO Herstmann/

Erdmann Lindemann/

Christiano Strauß/

Consultissimo ac Nobilissimo

DN. SYNDICO,

Nobilissimis ac Amplissimis

DN. CAMERARIIS,

Johanni Ufer/

Daniel Dillies/

DN. SENATORIBUS,

Prudentissimis ac Sapientissimis

DN. SCABINIS

omnibus & singulis

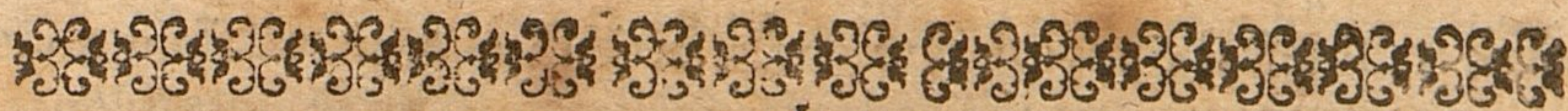
Mæcenatibus PATRONIS, ac Fautoribus Summis

Hæc Studiorum Wittebergensium primitias

Humillima manu pectoreq, gratisimo

dicat consecrat quia debet

JACOBUS DEGNER, Phil. Theosoph. Stud. Sted. Pom.

I.

licet in pertractanda hacce materia Autores sanè literatissimi pro vocabulo Juramenti adducere non erubescant ^{to} Jusjurandum, uti videre licet apud *Nobiliss. Pufendorf. Lib. 1. de Offic. Hominis & Civis cap. II. §. 1. pag. m. 158.* Attamen quoniam non tantum variè difficultates circa hanc ipsam vocem occurrere videntur, dum, teste *Becmano De Originibus Latin. Ling: Liter. I. pag. m. 418. Apulejus Libr. de Deo Socrat.* hanc vocem formari, ait, à Deo, quasi Jovis jurandum. Alii, verò aliam derivationem introducere conentur. Sed etiam uti Theologi vocabulum juramenti usitate adducunt, id quod videre licet passim apud *B. Martinum Chemnitium part. 4. Examn. Decret. Concil. Trident.* Sic pariter etiam hæc vox frequenter legitur apud profanos Autores, ut pote apud *Joseph. Lib. 8. de Antiquitat. cap. 3.* itidem apud *Egesipp, Lib. 5. cap. 45. & c.* Sacerdotes Judæorum sermocerantes introducuntur, quod nempe juramento confirmaverint, se à Romanis nunquam fidem accepturos. Igitur etiam hanc vocem & nos retinere volumus. Ubi tamen illud addendum, quod apud *Joseph. Lib. 4. de Bello Judaico cap. 7.* Juramentum hocce sacramentum dicatur.

II. Ut autem eò accuratius mens nostra in præsentì negotio intelligatur observandum, quod nonnulli quidem cum Juramento confundere conentur Execrationès, quibus rem nobis charissimam devovemus, ut de sinceritate nostra proximus certus sit. Imò & Obtestationes, quibus in comparationem deducta re à nobis magnificianda, pro fitemur, non minus id, quod asserimus cordi esse, quam id, quod nos magni facere apud omnes constat. Nobis tamen hæc à se invicem probè distinguenda esse videntur, propter diversas suas quas habent formalitates. Confer. *Magnif. noster Ziegler. in Not. ad Lib. 2. Grot. de J. B. & P. cap. 13. §. 10.* referimusq; ad modo dictam obtestationem illam, qua Joseph verbis suis fidem facere conatur per vitam Pharaonis *Genes. 42. v. 15.* hoc enim tantum vult Josephus; quam cara mihi est vita Pharaonis, tam verum est quod hîc dico idem Judicium quoq; ferendum est de illis verbis quibus *Elisæus Eliæ.* Idem & constantiam suam declarare conatur *1. Reg. 2. v. 4.* quando ait; Vivit Dominus, vivit anima tua non deseram te. Hoc tamen lubentes largimur, quod ejusmodi Execrati-

A 2

ones

Pom.

oues & Obtestationes quatenus ad assertionem & promissum nostrum referuntur, omnino eadem sanctitate, quæ juramenta solent, sint seruanda: Id quod optimè ostendit *Osiander in Comment. ad Lib. 2. Grotii de J. B. & P. cap. 13. Thes. II. ex dicto Matth. 23.*

III. Illud quoque non prætere undum est, quod in præsentia non adeò attendamus ritus circa juramentum occurrentes, hi enim diversimode apud diversos populos adhibentur; Gentiles enim, notante *Alexandro ab Alexandro Lib. 5. Genial. dier. cap. 10.* interdum ferro apprehenso & stricto in jugulum gladio, cælum, terram, Solem & ultrices furias advocare solebant, mox verre immolato & in mare dejecto, jusjurandum præbebant. Christiani in primitiva Ecclesia jurabant, tacto Evangeliorum libro, notante *Sozomen. Lib. 6. H. E. T.* qui modus adhuc apud Pontificios observatur, teste *Han. in Descript. V. & N. Pannonia pag. 145.* A quibus Muhammedani adhuc dissentiunt, dum nimirum tacto suo Alcorano juramentum deponunt, aut etiam manu apprehensam barbam tenent, id quod multis in locis apud *Frans Ferdinand von Troilo in Itinerar. suo Oriental. legere licet.* Nam quod juramenta vana à Muhammede saltem prohibita sint, illud clare ostendit *Hottinger. Histor. Oriental. Lib. 2. cap. 3. pag. m. 249.* Apud Christianos adhuc hodiè ritus circa juramenta adhibentur, præsertim autem circa illa quæ à Magistratu imponuntur, propter utilem quandam commonefactionem; inter alios verò ille ritus erigendi duos digitos maximè concinnus, usitatus esse videtur, unde & vulgò de jurantibus dicitur, *daß Sie zwei auß fünffen Ziehen.* Multi tamen sunt qui tres digitos, pollicem nempe, indicem & medium erigendos esse censent in honorem & reuerentiam S. S. Trinitatis. Reliquos ritus apud varios populos adhibitos qui scire desiderat, adeat *B. Balduinum in Casibus suis Conscientia Lib. 2. cap. 9. Cas. 6.*

IV. Quibus ita non sine utilitate adductis animus jam jam applicandus foret ad considerationem quidditatis hujus juramenti, nisi homines levissimi atque nefarii arbitrentur, planè abstinendum esse ab ejusmodi religioso actu nempe Juramento, & sic rem à nobis declarandam dubiam facere conentur; inter alios verò maxime hocce negotium curæ & cordi est ipsi Basilidi, de eo enim *Euseb. Lib. 6. H. E. cap. 5. pag. m. 134.* sequentia refert; Non multis autem, inquit, post diebus, Basilides cum inter Collegas suos ob causam quandam Juramentum posceretur, ait, sibi non licere omnino

mninò jurare, pro eo quod esset Christianus. Verum hic ipse non tantum mox debitam sustinere conatus fuit pœnam, vinculis enim eundem tradidit Aquila præfectus tyrannicus ægyptii. Sed etiam ipsa sana ratio satis ostendit, quam absurdissima sit adducta sententia. *Baltasar enim Meisner. in erudita sua Dissertat. de Legibus Lib. 1. quest. 3. pag. m. 46.* inter alios fines Legem naturæ maximopere sibi habere propositam tranquillitatem publicam & felicitatem temporalem; jam verò quia inter Litigantes sæpissimè aliæ probationes deficiunt, nec fides & veritas aliter confirmari possit nisi per juramentum; Igitur quoniam Jus naturæ vult pacem publicam, necesse quoque est ut velit medium nempe Juramentum in extremo etiam necessitatis casu ad hunc finem nos ducens. Hiscè quoque addere possemus exemplum ipsius Salvatoris, de quo constat, ipsum aliquoties jurasse, exempla Angelorum, Patriarcharum & Apostolorum, imò mandata ipsius æterni numinis, quibus hoc ipsum in certis casibus juramenta injungit, nisi hoc ipsum jam jam satis factum fuisset à *Robert. Sanderson. Lib. de Obligat. Juramenti Prælect. 6. Sect. 10.* Illud tamen lubentes largimur, quod Juramentum procul dubio sit vitandum, ubi conservandæ humanæ Societatis necessitas, veritatis manifestatio & fidei confirmatio, non videntur ipsius usum aliquo modo efflagitare. Unde etiam optimè Salvator falsis Phariseorum opinionibus de juramento opponit auctoritatem suam *Matth. 5. v. 37.* dicens; Erit sermo vester, Est est, non non: porro quod ultra hæc adjungitur, ex malo proficiscitur. Ubi absurditas rei nos cogit ut statuamus, Christum hæc verba opponere non ipsi Juramento sed potius modo levitatis. Confer. *Ossand. in Comment. ad Grotii Lib. 2. de J. B. & P. cap. 13. Thes. 21.*

V. Tandem jam animum convertimus ad considerandam ipsam naturam juramenti, quam *Nobiliss. Pufendorf. Lib. 4. de J. N. & G. cap. 2. §. 2.* per subsequenter explicat Definitionem, dicens; Jusjurandum est assertio religiosa, qua divinæ misericordiæ renunciamus, aut divinam pœnam in nos deposcimus, nisi verum dicamus. Quæ Definitio non nisi ratione verborum differt à nostra inferius tradenda, quoad sensum enim optimè invicem conveniunt; nam eò ipsò dum Deum in juramento testem veritatis invocamus, & quidem Testem, qui debet esse Vindex atque ultor contra mentientem, eò ipso procul dubio petimus, ut Deus non tantum nullam misericordiam velit erga nos exercere in fortunis nostris sed etiam

pœnam debitam nobis irrogare, si nimirum aliter loquar ac in animo est ad damnum quoddam Proximo inferendum. Verum quia Definitio Doctoris Balduini, quam tradit *Lib. 2. de Cas. Conscient. cap. 9. de Juramento* magis usu recepta atq; satis perspicua ut & clara est, quapropter etiam hujus beneficio sequentem in modum declarabimus; Juramenti uaturam, dicentes; Juramentum est confirmatio religiosa rei dubiæ, in qua Deus ipse testis invocatur & vindex atq; Ultor contra mentientem appellatur. *Robertus* quidem *Sander-son Lib. de Obligat. Jurament. Prælect. 1. §. 2.* loco generis in Definitione Juramenti actum ponere non erubescit; Ast quoniam ipse confitetur §. 5. quod Juramentum non sit simpliciter actus religiosus, sed potius talis, quo confirmatur res dubia; Propterea etiam non tam generis remoti mentionem faciendam esse arbitramur, quoniam adducto genere proximo natura juramenti satis intelligi potest. *Confer. Philipp. Du Trieu in Manuduct. ad Logic. Tractat. 2. part. 2. cap. 1. Articuli. 1.* Nec cum Davide à Mauden describo Juramentum per affirmationem & negationem, has enim voces simul confirmatio includit, quoniam & ille, qui sensu affirmativo, & ille qui negativo sensu jurat, rem dubiam confirmare conatur teste experientia. Dicitur confirmatio Juramentum autem in oppositione ad nudam assertionem quæ Juramento confirmari solet. Et quidem audit confirmatio religiosa, quia tendit in honorem Dei, per agnitionem veritatis, Scientiæ, Justitiæ & potentiæ divinæ.

VI. Et ut ut in hac rerum universitate res aliæ ita sint comparatæ, ut propter earundem certitudinem Homo sanè easdem confirmare non auderet juramento sine summa absurditate: cujusmodi sunt res universales, quarum datur Scientia demonstrativa. Itæ illæ, quas existere ipsa sana ratio dicitur, & illa, cujus existentiam Creaturæ singulæ suo confirmant testimonio. Interim tamen dantur res quædam particulares, dantur res singulares, quæ propter varias occurrentes circumstantias & mutabiles casus, quibus sunt obnoxia, maximopere dubiæ sunt: dantur & actiones de quarum veritate vel falsitate testimonia humana nos non satis certiores reddere valent; tum propter ignorantiam humanam, tum etiam idè quod ingenium humanum facillimè vitio mendacii sese obstringat. Et tamen maximopere expediat hominibus, ut de rebus inter ipsos controversis & mutuo agitis habeant aliquam certitudinem;

dinem; quia absque eadem nulla esse potest inter homines fides, aut justitia, quæ firmissima sunt vincula humanæ societatis. Igitur procul dubio etiam necesse est, ut in ejusmodi dubio casu assertum nostrum confirmatione religiosa eò certius reddamus, hac confirmatione religiosa Deum testem invocemus, ac invocatum, vindicem contra mentientem appellemus. Id quod optimè perspectum erat Martiano, hic enim cum unà cum Episcopis, in Synodo quæ in Sangario Bithyniæ erat, congregatis de fide Sabbatii (qui ex Judæo Christianus factus erat) maximopere dubitabant, & cogitabant Sabatium petiturum aliquando Episcopatum & sic divisuram Ecclesiam: propterea ipsum juramento obstringebant & sic confirmatione religiosa hanc rem dubiam certiore reddere cogebant, apud *Socrat. Lib. 9. H. E. T. cap. 37.*

VII. Invocamus autem hac confirmatione religiosa Deum testem non tantum quando vel juramus per vitam Dei omnipotentis, secundum illud *Jerem. 4. vers. 2.* vel etiam quando dirigimus hoc juramentum ad verum Deum Zebaoth, juxta pronunciatum *Esaiæ cap. 19. v. 18. it. cap. 65. vers. 16.* Sed etiam ille dicitur invocare Deum testem qui per falsos Deos jurat, modo illos verè pro Deis habeat, & hanc ob causam adstringitur quoque ad observandum illud quod juratum est, & si fefellerit, revera perjurium committit. Confer. *Anton. Le Grand. in Institut. Philosoph. secundum Principia Renati Des Cartes part. 10. Articul. 30. pag. 602.* Notantur autem dico qui per falsum Deum jurat, quoniam sanè si juramentum quisquam conciperet per aliquam rem quæ opinione divinitatis destituitur, hoc nimirum sensu, ut illa res testis atque Ultrix perjurii invocetur, ille sanè absurdissimus esset dicendus. Quapropter etiam optimo jure magni nominis *B. Balduinus loc. citat. cap. 9. Cas. 2. pag. 330.* reprehendit *Azorium*, qui *Lib. 10. Institut. cap. 2. & 3.* vult jurandum esse per sanctos, non propter ipsos, quasi numeris & divinitatis aliquid haberent, sed propter Deum, qui est autor omnis veritatis & Sanctitatis, quam habent sancti: quemadmodum imagines coluntur non propter ipsas, sed propter Deum omnis sanctitatis datorem & largitorem. Verum uti *B. memoria Dn. D. Qvendsted. in Theologia sua Didactico Polemica parte 4. cap. 11. Sect. 2. quæst. 6.* uberrimè demonstravit cultum illum religiosum, quem Pontificii ipsis imaginibus Sanctorum exhibent, esse absurdissimum; ita etiam nos optimo jure asserere possumus, juramenta illa, in quibus Sancti tanquam

testes

testes rei invocantur dubiæ esse absurdissima, quoniam nec sunt Deus, confitente ipso Azorio, nec erunt omniscii, ut possint animum hominis intueri & sic testimonium infallibile de mentis suæ cogitationibus perhibere. Nec omnipotentiam à Deo habent, ut possint vindicem atq; Ultorem contra mentientem agere. Eò ipso verò dum Deus tanquam testis in juramento invocatur, clarè hoc ipsum distingvitur à Voto. In voto enim transigitur cum Deo ipso, ut cum parte; cui vota immediatè nuncupantur: Ast in Juramento transigitur cum homine, Deus autem adducitur, non ut pars, sed ut Testis.

VIII. Ultima vera quod concernit nostræ Definitionis verba, quibus assertum nobis fuit, quod per Juramentum invocetur Deus non tantum ut Testis rei dubiæ, sed etiam Vindex & Ultor perjurii appelletur contra mentientem; illa ipsa *Robert. Sanderson. Loc. adduct. pag. m. 9.* planè è medio tollere conatur, quando sequentem in modum disserit; Dixi in Definitione Deum testem ἀπλῶς & præcise, non autem judicem aut vindicem, quod tamen à nonnullis est additum: verè quidè, sed fortasse nō necessariò, id quod fieri non debebat, quia à Definitione abesse debet omne superfluū. Fateor, pergit, utrumq; facere illum qui jurat; nempe & Deum testem adducere veritatis ejus quod dicitur & vindicem falsitatis: sed illud primariò & per se, hoc verò secundariò & ex consequenti. Verum quomodo hæc verba nostræ Definitionis, quibus Deus appellatur Vindex & Ultor contra mentientem, ex abundantia in hanc Definitionem sint introducta, nondum perspicio, nec etiam illud mihi satis persuadere possum, cum teste *Clariss. Nold. Log. Recog. cap. 14. Præcept. 3.* Definitio sit pars methodi explicans quid res sit; Juramentum verò unicè eam ab causam suscipiatur, ut homines ad enunciandum verum aut servandum promissum eò firmiter adstringantur metu divini numinis omniscii atq; omnipotentis: hinc patet adducta verba nullo modo tanquam superflua, in nostra occurrere definitione, sed potius maximopere facere ad explicandam juramenti naturam, quoniam esse Vindicem & Ultorem medacii videtur malum (scil. pænæ) hominibus aliàs maximopere vitio mendatii deditis; jam verò nō sanè majorem metum ad servandum promissum & enunciandum verum in homine excitare potest ulla res, quam illa, quæ à Phantasia cognita ullo modo homini judicatur mala. *Confer. Adrian: Heerebord. Colleg. Ethic: Dissutat. 13. Thes. 3. num. 3.*

IX. Circa

IX. Circa hanc modo explicatam Juramenti naturam observat *Magnif. noster Ziegler in Not. ad Grotii Lib. 2. de J. B. & P. cap. 13. §. 14.* quod tres illius dentur comites, quorum primus ipsi est veritas, alter judicium, & tertius demum justitia, quibus adhuc quartus addi posse videtur, nempe possibilitas: ita quidem ut duo priores magis magisque comitentur ipsum jurantem, duo posteriores autem maxime rem de qua Juramentum instituitur. Primam quod concernit Juramenti proprietatem, quæ ex parte Jurantis maxime fluere dicitur est veritas; ut Jurans nempe clare exprimat quid sentiat, non verò ambigüe, & hæc proprietates sua sponte fluit, nam si Juramentum eam ob causam est institutum, ut per illud ipsum res dubia religiose confirmari debeat, quilibet facile intelligit, quod verba, quibus mediantibus Juramentum exprimitur, non debeant esse ambigua, quoniam alias res dubia & incerta, etiam adhibito Juramento, maneret adhuc dubia & incerta, confirmatio etiam nulla locum hoc pacto posset habere, sed totum Juramentum foret frustraneum. Cui asserto addi meretur dictum hebræorum: 6. v. 16. Ubi expresse Spiritus Sanctus asserit, quod omnis controversiæ finis sit Juramentum, ad confirmationem adhibito, quod ipsum *B. Balsasar Meisn. part. 3. Philos. sobr. sect. 1. conclus. 5. & ult.* Sequentem in modum explicat; hoc ipso docemur, inquit, si veritas alio non potest inquiri medio, licere Juramentum tanquam ultimum medium vocare in subsidium ut ita exploretur veritas & terminetur exortum litigium, quod si vero permittatur, ut inter Jurandum adhibeantur æquivocationes & aliud verbis Juretur aliud vero mente reservetur, tunc tale Juramentum non manifestat veritatem, nec finiri per illud possunt controversiæ, sed magis perplexæ dubiæque redduntur. Unde facile constat, maximopere errare illos Scholasticos, qui statuunt verba Juramenti posse esse ambigua, ita ut vera sententia in mente teneatur absque metu perjurii. Quos accuratissime refutatos lege apud *B. Balduin: loco saepe laudato Libr. 2. c. 9. casu 7.* Quapropter etiam merito diras sustinuit pœnas hæreticus ille hæreticorum Arius, merito demum præ doloribus acerbissimis è vita discessit, eò, quod Imperatorem decipere conatus fuisset, Juramento quodam ambiguis verbis concepto; ita enim *Socrates Lib. 3. historia Eccles. Tripartit. 10.* de pessimo hocce facto differit; Imperator autem de Ario experiri volens, eum ad pallatium evocavit, percunctatusque est, an Nicæni concilii decreta servaret, ille verò nihil moratus repente subscripsit decreta fidei per subscriptionem arte callida circumveniens. Et Imperator quidem miratus ei intulit jusjurandum, qui etiam hoc fraudulenter egit, quodammodo Jusjurandum arte deludens. Ferunt enim de illius

B

ma-

machinatione. pergit citatus Autor, conscripisse Arium hæresin suam in charta, quam subala ferebat: unde verè se Jurare credidit, dicens, sic se sapere sicut scripsisset. Veritas quoq; hæc à Jurante requisita, excludit reservationes mentales à nonnullis Scholasticis approbatas, hi enim statuunt, quod etiam si verba significatione ambigua non sint, posse tamen sine mendacio tacitam quandam mentis cogitationem pro vero sermonis sensu haberi, licet is, cui Juratur, aliter intellexerit. Sic putant fas esse, cui quam Jure Jurando, ut vitam redimat, Latroni pecuniam promittere, cum tamen in animo habeat, nullam ipsi dare quia tacite secum dicit; dabo si debeo. Verum aut illa in mente reservata cogitatio tendit in damnum illius cui Juratur, aut non. Si prius, sane non potest sine mendacio ejusmodi tacita mentis cogitatio retineri, quoniam mendacii formalis ratio in eo consistit, ut aliquis dolo malo & destinata ex malitia alteri, diversa ab animi sententia, proferat, eo fine, ut isti noceat, aut vana spe eidem illudat, conferatur Nobiliss. Pufendorf. Lib. 4. de Jure Nat. & Gent. c. 1. §. 8. si verò posterius, nempe si tacita in mente reservata cogitatio non tendit in damnum ejus cui juratur, quare non vellet Jurans optimum suum affectum, quem in animo fovet erga eum, cui Juratur, eidem manifestare, quam potius eundem sine ulla causa ad unco naso suspendere. Quibus addi merentur ea quæ habet Robert. Sanderson Lib. de obligatione Juramenti præl. Etione 6. sect. 5.

X. Altera Juramenti proprietas quæ ex parte Jurantis maximoperè suum ortum trahit, dicitur esse judicium, ut nempe Jurans intellectu polleat & maturo Judicio Juret. Quoniam autem Judicium intellectus impedire potest, vel per defectum ætatis, ut in pueris; igitur etiam in foro externo certi anni sunt constituti, ad quos antequam pervenerint, pueri nec ad Juramentum assertorium præstandum admittuntur, nec coguntur ad promissorium in judiciis. Verum in foro conscientie, sive interno magis attenditur num ne puer Jurans sit doli capax, ut possit nimirum quæ sit natura Juramenti & vis ejusdem, & si tenuiter, aliquatenus tamen intelligere, tunc sanè Juramentum ab eodem præstitum obligat, quia processit ex animo Judicandi facultate aliquatenus prædito. Et quia etiam atque etiam furor ut & dementia summoperè turbant, Judicium intellectus Jurantis, hinc facile constat, ejusmodi Juramenta in quantum sunt actus amentium, nullatenus obligare. Quod si autem quis alias furiosus & amens, lucidis tamen animi intervallis per certa tempora ita fruatur, ut per illa intervalla mentis suæ sit compos; Juramenta ab illo tunc præstita non minus obligant ad sui impletionem, quamdiu contigerit eum recto rationis usu frui, quam si ab homine sanæ & sedatæ mentis præstita fuissent. De cætero etsi vinum ut & cere-

visia

vicia in maxima copia sumta nihil sapissime moderabile svandeant; at-
tamen in præfenti, ubi de Juramento agitur, dispiciendum est qualis
quantusque fuerit ebrietatis excessus. Num scilicet in eo gradu, ut im-
pediret tantum aut perturbaret usum rationis, an in eo ut ipsam men-
tem penitus auferret, hominemque summta ratione quasi in feram aut
bestiam converteret. Rationis usu penitus sublato qui Juravit, tenetur,
ubi ad sanam mentem redierit & ebrietatis & temerarii Juramenti seri-
am agere pœnitentiam: non tamen obligatur Jurans ad faciendum,
quod se facturum juravit; quia quo tempore juravit, non habuit eum
rationis usum qui necessarius fuisset ad Judicandum de rebus agendis,
cum aliquâ animi deliberatione. Ast rationis usu impedito tantum, non
autem penitus sublato quin posset, quantumvis ebrius de rebus agendis
aliquo modo judicare & statuere, videtur etiam obligari ad Juramen-
tum adimplendum, tum ratione antecedentis deliberationis, tum in ali-
quam temeritatis suæ pœnam, ut discat in posterum sapere & sobriam a-
gere vitam, ne id in se temere admittat ebrius, quod eum sobrium ringat.

XI. Hisce præmissis dispiciendum venit numne dolus possit turbare
Judicium intellectus ad legitimum juramentum requisitum: hoc sensu;
si quis alieno verbo vel facto in errorem inductus jurat se aliquid fa-
cturum, quod nisi ab alio deceptus, non fuisset juraturus. Qua occasio-
ne disputatur ab Ajustino, Masio &c: de Juramento à Josua Gibeoni-
tis præstito, qui nimirum simulabant, se & peregrinos esse & conjuncti-
onem cum populo Dei querere *Josua 9. v. 18.* ubi sanè dici non potest,
dolum Gibeonitarum causam dedisse contractui vel Juramento Josuæ,
quoniam præfentes erant Gibeonitæ: sed saltem in eo error versabatur
Principium Israelitarum, quod ratione Patriæ melius fuisset pon-
derandum: Unde & hic dolus in contractu Gibeonitarum cum
Josua fuit circa rem extrinsecam & accidentariam, propterea quo-
que non cessavit esse validus confer. *Comment. Osiand. ad Lib. 2. Grotii
de Jure belli & pacis. c. 13. Thes. 2. & 3.* Quibus suppositis facile jam constat
Josuam cum suis non fuisse hæc in re plus æquo supersticiosum, quod
non ausus fuerit rescindere Juramentum, cujus religione obstrictum
sesciebat. Patet etiam recte Josuam & Principes restitisse populo qui
putabat, Gibeonitas Jure occidi posse, hisce verbis, juravimus iis in no-
mine Domini Dei Israel, quia propter etiam non possumus eos contin-
gere *v. 10.* Id quod nostrum assertum Deus ipse etiam duplici compro-
bavit signo, altero nempe, cum pugnanti Josuæ pro Gibeonitis adversus
conjuratos in eorum perniciem Reges victoriam in signem concessit,
edito in simul illustri miraculo *Josua. 10. v. 13.* Altero, quod post centum
superque annos Saul Regis injustam pacti cum Gibeonitis fœderis vi-

olationem triennii fame publica vindicaverit 2. *Samuel. I. v. 1.* confer. quoque hanc de re magnificus noster Ziegler in *Not. ad Grot. Lib. 2. de J. B. & P. c. 13. §. 3.* Verum si Juramentum dolo illicitum concerneret rem illicitam, tunc procul dubio aliter Judicandum foret & dicendum, quod valens Imperator neutiquam adstrictus fuisset servandi illud juramentum, quo Juraverat (seductus à conjugē & Eudoxio hæresi Arrianæ adducto) se velle in impietate dogmatis Arrianorum semper persistere, & undique contraria sentientes expellere *vid. Theodoret. Lib. 7. H. E. T. c. 13.*

XII. Jam jam adhuc superest, ut circa proprietatem hancce secundam ponderemus numne vis & metus impedire possint, quo minus Jurans polleat satis maturo intellectus Judicio. Nempe, si maximè gravi metu, utpote captivitatis, cruciatus, vel ipsius etiam mortis exigetur res aliqua ab homine quæ nec illicita esset, nec impossibilis, sed ipsi tantum Juranti, plus, minusve incommoda; ut si quis iter faciens incidere in Latrones, qui mortem ipsi strictis gladiis minarentur, nisi promissa sub Juramento certa pecuniæ summa vitam redimeret: ubi asserimus, & licitum esse in hoc casu pecuniam promittere, & promissione Jure Jurando firmare; cujus asserti rationem eam suppeditamus, quod è duobus propositis malis liceat, imò deceat, prudentem minus eligere: Jam verò minus malum est pecuniæ jactura, quam vitæ, quia licitum est, tale Juramentum præstare, certum quoque erit, Juramentum ejusmodi obligare, imò necesse est, ut pactum cum prædonibus pretium persolvatur. Nec dubitemus, numne Deo placeat quod Ego innocens me bonis meis spoliem & illa in impium nebulonem conferam, quoniam Deus uti odio prosequitur omne homicidium, ita quoque sane non delectatur eo facto, si quis ipse finem Vitæ suæ imponeret; Jam verò si aliquis recuset Latroni Juramentum desideratum præstare, imò si nollet ipsi desideratam promittere pecuniam, procul dubio non obstaret nequitia Latronum, qua ipsi stimulati illum propter pertinaciam suam interficerent, & sic ad minimum sensu morali in causa fuisset, quod evita excedere debuisset, confer. *Clariss. Pascha Rector Collegii Grönningiani Stargardiensis in Collegio suo οντολογ. part. generali punct. 2. c. 3. sect. I. §. 20.* Et ut hocce Juramentum videatur esse coactum, coactum tamen saltem est ex parte principii actionis externi & remoti; sed ex parte principii proximi, quod est in omnibus actionibus humanis voluntas, nulla potest esse coactio, uti hoc ipsum alio loco à nobis fuit demonstratum. Quia igitur in casu necessitatis solutio pecuniæ præ morte liberè fuit electa, procul dubio quoque hocce placitum Deo approbante erit præstandum, eò, quod ipse Deus injungat liberè eligenti, se debere omnino facere secundum illud quod egressum est ex ore suo; quapropter

et-

etiam non videtur fatius & Deo acceptius, pecuniam à Jurante promissam inpias causas erogare, quam nebulonis alicujus malitiam eadem alere; Quoniam hoc pacto sanè Jurans non faceret secundum id, quod egressum erat ex ore ipsius.

XIII. Tertia quæ Jam nobis occurrit juramenti proprietates, quæque maximoperè comitem agit ipsius rei, de qua Juramentum instituitur, est & vocatur Justitia, ut nempe quod Juratur, sit licitum & honestum. Ubi probe distingvendum esse monet *Magnificus noster Zieglerus in Notis ad Hugonis Grotii L. 2. de J. B. & P. c. 13. §. 6.* Inter Juramentum illicitum & Juramentum de re illicita factum. Illicitum posse esse, ait, ratione alicujus circumstantiæ & qualitatis vitiosæ, ut si sit temerarium, si prodige promissorium &c: De re illicita autem illud fieri dicitur, quod pro obiecto habet, rem lege vel divina vel humana prohibitam, quarum illæ, quæ nempe Legibus divinis moralibus omnibus hominibus in universum sunt prohibitæ dici consueverunt eruditus, illicita primario talia. Illæ vero res quæ mediate & vi illius generalis mandati divini, quod præcipit rectoribus in omnibus licitis & honestis esse obediendum, sunt prohibita, appellantur illicita secundario talia, & non habent locum apud omnes omninò homines, sed tantum respectu illorum illicita dicuntur, qui sunt aut membra alicujus communitatis, aut eorum, qui aliquo munere aut officio funguntur, aut in certo aliquo vitæ statu aut conditione sunt constituti. Jam etsi gravissimum peccatum sit jurando promittere vel vovere rem legibus divinis prohibitam, etsi enorme peccatum sit, quod si homo in certo aliquæ vitæ genere constitutus juret, quicquid legibus illius communitatis repugnat. Etsi quoque mortale peccatum sit, quod si homo jurando promittat id, quod naturæ aut ratione illius muneris sive vocationis, in qua vivit, non est consentaneum: multo tamen gravius peccat, si nimirum adimplet illud quod promissit: quoniam hoc pacto duplicis peccati reus fit; unius, quod est ejus speciei cujus est factum in se consideratum, alterius, quod est violatæ religionis, ortum ex irreverentiâ & abusu nominis divini, cujus autoritate rem malam, quantum in ipso est, confirmat. Unde procul dubio enorme fuit peccatum Macedonianorum, quod non tantum inter se haberint conjurationem, se nunquam à sua hæresi velle recedere, sed etiam duplex inde fiebat hocce peccatum, quod nec precibus nec promissionibus locum relinquere vellent, quibus mediantibus Imperator eorundem quærebat salutem vid. *Sozomenes L. 9. H. E. T. c. 43.* E contra vero David optimè facit, dum Deo gratias agit, qui eum à nefario incepto retraxerat 1. *Samuel v. 25. v. 33.* Juraverat enim David, se velle non tantum totam Nabalis familiam eradicare, sed etiam non permit-

tere ut ipsi vel Canis superesset v. 22. quod Juramentum à Davide præstitum procul dubio summe erat illicitum, nam etsi Nabal non solum ingratus se exhibuerat erga Davidem, etsi etiam convitia & probra conjecerat in Principem populi, attamen adhuc tanti non erant convitia illa, ut propterea ejusmodi atrocem vindictam sumere potuisset de Nabale: Erat enim ille designatus quidem imperii candidatus, nondum tamen gaudebat Jure gladii & Mejestate, quare etiam ejus Majestas læsa dici non poterat, quam oblationem magna alias dignus fuisset pena Nabal. Ex modo adductis jam sufficienter constat, quare Juramentum silentii hominem non obliget, si nimirum aliquis incidens in Latrones cogeretur, ne ab illis occideretur, Juramento silentium promittere: Nunquam se scilicet ipsorum latrocinia cuiquam revelaturum; aut nomina Magistratui proditurum, quoniam res sanè de qua factum fuit hocce Juramentum, est illicita, si enim omne illud præstare debemus hominibus, quod nos ab ipsis desideramus, juxta illud *Matth. 7. v. 12.* procul dubio illicitum erit de imminente periculo non admonere proximum, Illud tamen erudite observat circa præsentem materiam *maximè Reverendus Dn. D. Schwartz. Sereniss. Electoris Brandenburgici Consiliarius longe gravissimus, Præpositus Synodi Stargardiensis, ut & templi Mariani Pastor Primarius meritissimus, in dissertatione quadam peculiari de obligatione conscientia hic Wittebergæ habita §. 9. quod tacendum sit Juranti quoad speciem, non verò quoad genus, id est damnum quod ipsi ut privato Latrones intulerunt, non revelandum esse in genere, tamen debere moneri Magistratum, ut à Latronibus vias purget publicas. Confer. Oslander in notis ad Librum 2. Grotii de J. B. & Pacis c. 13. Thes. 14.*

XIV. Et quia fieri potest, ut res in se licita ex errore videri possit alicui illicita; fieri etiam potest, ut quis post habita illa conscientia erronea adhuc tamen Juramento polliceatur se hoc vel illud facturum: In quo casu observandum, quod tale Juramentum non fuerit susceptum sine gravi peccato, temeritas enim Jurandi indicat, quod, etsi in præsentem saltem Juraverit, de ea re, quæ sibi apparuerit illicita, nihilominus tamen se Juraturum, si fuisset res verè illicita. In ejusmodi casu quoque attendendū, tale Juramentum non obligare, nec posse aliquem, stante illo errore, illud præstare sine peccato, quod Jurans promisit. mala enim, juxta tritum illud, quæ Juramento promittuntur pejus servantur. Verum si Jurans, postea melius edoctus, errorem suum agnoscit & corrigit; tunc Juramentum quod prius non obligabat, exinde incipit de novo obligare. Juramento enim inest obligandi potentia, quasi naturalis & inseparabilis; quæ potentia semper nata est apta exserere vires suas & prodire in actum, nisi ab aliquo impediante prohibeatur: ita ut Juramentum, re-
mota

mota illa errantis conscientiae obligatione, quae ipsius vim impedi-
bat prius, sine omnimoda aut alterius rei ope, ex vi sua obliget.

XV. Denique quartam Juramenti proprietatem diximus possibilitatem, quae maximopere comitem agit rei de qua Juramentum instituitur & importare dicitur illud, quod nimirum dicta res nullam implicare debeat contradictionem, nec in se nec ratione alicujus circumstantiae, nempe loci, temporis &c. h. e. res de qua juratur, ita debet esse comparata, ut non tantum ratione sui à jurante praestare possit, sed ut & circumstantiae pariter permittant, ut à jurante illud in actum deduci possit, quod sub Juramento promissit. Unde proculdubio absolum foret, si quis jurando promitteret se asinum docturum literas. Imo absurdissimum esset Caji Juramentum hodie Viennae existentis, si eodem promitteret, se cras cum Titio cenaturum Parisiis. Cujus ratio est in promptu, quoniam Juramentum ejusmodi plane est nullum, ideò, quod non participet de definitione veri Juramenti: Juramentum enim adhibetur saltem ad religiose confirmandam rem dubiam, non vero eam, quam contradictionem involvere, & sana ratio & sensus ipsi dictitant. Nec etiam Juramentum hocce non servatum in nos provocat vindictam divinam, quoniam divina vindicta ab illis saltem expectari debet, qui per potentiam agendi actu offendunt Justitiam divinam. Nec etiam mendacium in Juramento de re impossibili metuendum est, quia Jurans de re impossibili non dolo malo &c. alteri diversa, ab animi sui sententia, profert, ut ipsi noceat: Quoniam animus Jurantis jam jam idem cogitabat, posse quidem ejusmodi Juramentum Jurantem proferre, sed absque effectu, imò ille, cui Jurabatur satis perspicere valebat, nullum damnum ex hocce promisso Jurato sibi expectandum esse: quapropter quia solutio ejusmodi argumenti nec Deum vindicem, nec etiam ultorem pertimescere debet, propterea etiam Jurans non obligatur hocce suo Juramento.

XVI. Quoniam igitur dicto modo natura juramenti fuit exposita cum suis proprietatibus, superest adhuc ut consideremus potestatem, quam sibi arrogare videtur Pontifex Romanus, dum simili modo, uti Principes seculares dispensant in Legibus suis, pariter ille quoque in votis & Juramentis dispensare conatur, magnaque audacia subditos Regum à fidelitate sua absolvit, Principum contractus & foedera rescindit, Votorum & Juramentorum vel arctissima quaeque vincula commutat, relaxando, dispensando, contraria jubendo &c. Verum quia Juramentum eodem ipso actu & in eodem instanti, quo Juranti inducit obligationem, servandi promissionem, acquirit etiam simili cui Juratur Jus ad rem promissam: hi enim duo effectus Juramenti ita conjuncti sunt, ut posito altero vel sublato, alterum quoque necesse sit simul poni & tolli. Jam vero si dispensatione tolleretur obligatio Jurantis, tolleretur quoque Jus ejus cui Juratur, & per consequens injuria pateretur à Papa, ille, cui dispensatione Jus suum adimeret

172
admitteret ipso reclamante, id quod ab ejusmodi sanctissimo Patre ne quidem cogitare debebat. Et ut ut alii Pontificiorum, qui scilicet prudentiores videri cupiunt, attribuant ipsi tantum dispensationem improprie sic dictam, hoc sensu, ut ille declaret saltem Juramentum in eo casu non obligare propter bonum quod impediretur aut malum quod sequeretur, si illud Juramentum servaretur. Verum quoniam concedente *Becan. in appendice disputationis de fide hereticis servanda & explicante B. Balduin. l. saepe c. L. 2. c. 9. casu. 18.* per bonum non impediendum intelligunt incrementum Ecclesiae Romanae ejusdemque utilitatem, & per malum non admittendum, ejusdem decrementum: Igitur posito, neuriquam vero concessio, incrementum Ecclesiae Romanae Apostolicae esse bonum (quod tamen haecenus nondum fuit probatum) nondum tamen sequitur, faciendum esse malum ut exinde eveniat bonum: Fidem nempe Deo datam non esse servandam, ut eo magis incrementum sumere possit Ecclesia Romana. Imò suum, cui nempe Juratur, non esse tribuendum, ideò, quod impediatur incrementum Ecclesiae Romanae Apostolicae. Accedit quod si sermo sit de malo turpi atque inhonesto, hoc sensu, ut Pontifex R. declarare debeat, Juramentum de re illicita factum, non obligare; tunc sanè supervacanea foret declaratio Pontificis, quia Jurans potest propria autoritate imò tenetur retractare, quod de re illicita Juravit, non expectata Papae vel etià alterius cujusquã dispensatione confer. *Osiander in Comm. ad Grot. L. 3. de J. B. & P. c. 1. §. 17.*

XVII. Longe verò aliter se res habet cum superiore legitimo, hic enim, si non vel expresso vel saltem praesumpto consensu suo (sive antecedente sive consequente) promissionem subditi semel confirmaverit, potest omnino Juramentum ejusdem, factum de rebus & actionibus, quae directioni superioris subsunt irritum facere, ejusdem obligationem tollere: idque ideo, quia qui habet in alterius actiones & res imperium, in ejus praesudicium non potest à subdito aliquid disponi, & ubi factum fuerit, isti idem rescindere licebit. Undè facile constat supervacaneam esse illam responsionem, quae auctor aliquis antea adductus satisfacere conatur argumentis Adversariorum, dum scilicet hunc in modum suam exponit mentem; ad tertium Respondetur, inquit, sub Juramento promitti interdum aliquid quod est liquidò honestum vel licitum, vel de quo est dubiū, utrum sit licitum & utile, nec ne. Priori modo, pergit, non fieri irritationem Juramenti aut dispensationis circa illud; posteriori autem modo non est absurdum si contingat, quia est informatio conscientiae informationis indige. Nam certè nec potest aliquid promitti ex illis rebus, quae superioris directioni subsunt, quod esset liquidò honestum vel licitum; nec debet dubitari annon Juramentum factum de rebus, quae subsunt alteri, factum sit de rebus licitis, cum obligatio quae fit à subdito in iis rebus in quibus superiori subest, non potest, nisi de re illicita fieri. Id quod optime declarat *Magnificus noster Ziegl. in Not. ad Grot. Lib. 2. de J. B. & P. c. 13. §. 20.* Quando ita differit; Juramentum de re per Justum superioris interdictum illicita ideò non obligat, quia praestatur adversus primum praecipuum secundae tabulae, contra quam Juramentum non obligat; hinc lege Hebraeorum Num. 30. Pater poterat rescindere vota Jurata filiae familiae, maritus, uxoris, Dominus servi &c. si videretur.

Wittenberg, Diss., 1688-89

ULB Halle 3
003 731 693

f

56.

1017

J. G. Ludovici de iuramento.

DE
JURAMENTO,
SUB PRÆSIDIO
M. JOHAN: GEORGII
LUDOVICI,

Treptoâ Pomerani,
publicè mentem suam
exponet

JACOBUS DEGNER,

Stetinenſis Pomeranus.

In Auditorio Veteri,

Ad d. XIIX. Aug. ANNO M. DC. LXXXVIII.

WITTENBERGÆ,
Typis JOHANNIS WILCKII.

3,254. 13
298
1688